

Lieta C-280/24 [*Malicník*]ⁱ

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu

Iesniegšanas datums:

2024. gada 23. aprīlis

Iesniedzējtiesa:

Krajský súd v Prešove (Slovākija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2024. gada 25. marts

Apelācijas sūdzības iesniedzējs:

A.B.

Otra lietas dalībniece:

Slovenská sporiteľňa, a.s.

[..]

LĒMUMS

Krajský súd v Prešove (Prešovā apgabaltiesa, Slovākija) [..] lietā, ko ierosinājis prasītājs A.B., [..] pret atbildētāju *Slovenská sporiteľňa, a.s.*, par kredīta bezprocentu un bezatlīdzības rakstura noteikšanu, par nepamatotas iedzīvošanās rezultātā gūto summu atmaksu un līguma noteikumu atzīšanu par nepieņemamiem, pamatojoties uz prasītāja apelācijas sūdzību par *Okresný súd Prešov* (Prešovā rajona tiesas, Slovākija) [..] 2023. gada 27. oktobra spriedumu,

nolemj:

Saskaņā ar *Civilný sporový poriadok* (Civilprocesa kodekss, turpmāk tekstā – “CPK”) 162. panta 1. punkta c) apakšpunktu apturēt tiesvedību un uzdot Eiropas Savienības Tiesai (turpmāk tekstā – “Tiesa”) šādus jautājumus:

1. Vai Eiropas Savienības tiesības nepieļauj tādu judikatūru kā *Najvyšší súd Slovenskej republiky* (Slovākijas Republikas Augstākā tiesa, Slovākija) 2022. gada

ⁱ Šis lietas nosaukums ir izdomāts. Tas neatbilst neviena lietas dalībnieka reālajam personvārdam vai nosaukumam.

28. februāra spriedumu lietā Nr. 7Cdo 294/2019, saskaņā ar kuru pakalpojuma, par kuru patērētājam jāmaksā maksa par kredīta izsniegšanu, priekšmeta skaidrības un saprotamības prasība ir izpildīta, ja “*no attiecīgās maksas definīcijas izriet, ka tā ir maksa par kredīta izsniegšanu, t. i., par kreditora darbībām, kas ir nepieciešamas līguma noslēgšanai un kas ir tā iekšējais jautājums un daļa no tā izmaksām, proti, par kreditora darbībām saistībā ar kredīta izsniegšanu, piemēram, līguma sagatavošanu un tā noslēgšanu utt.*”, un maksas apmērs ir precīzi noteikts?

2. Vai – izvērtējot, vai komisijas maksa par kredīta izsniegšanu ir nepieņemama –, nozīme ir kreditora izdevumu apjomam par pakalpojumu, kas saistīts ar šādu maksu, un vai tādēļ līgumā ir jānorāda šāda pakalpojuma priekšmets, vai arī maksa ir tikai atlīdzība, kuras noteikšanā kreditoram nav jāņem vērā savi izdevumi par pakalpojuma, kas saistīts ar šādu maksu, sniegšanu?

3. Ja komisijas maksa par kredīta izsniegšanu ir paredzēta tam, lai atspoguļotu kreditora izdevumus par pakalpojumu, kas saistīts ar šo komisijas maksu, vai šis faktors ir būtisks Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkta izpratnē, ja kreditors ar šo komisijas maksu uz patērētāju pārnes visus izdevumus, kas kreditoram radušies, sniedzot ar šo komisijas maksu saistītu pakalpojumu, un ja pakalpojuma priekšmets ir abu līgumslēdzēju pušu interesēs?

Pamatojums:

Atbilstošās tiesību normas

Eiropas Savienības tiesības

Direktīvas 93/13 3. panta 1. punktā ir noteikts:

“Līguma noteikumu, par kuru nebija atsevišķas apspriešanās, uzskata par negodīgu, ja, pretēji prasībai pēc godprātības, tas rada ievērojamu nelīdzsvarotību pušu tiesībās un pienākumos, kas izriet no līguma, un tas notiek par sliktu patērētājam.”

Minētās direktīvas 4. pantā ir noteikts:

“1. Neskarot 7. pantu, līguma noteikuma negodīgumu novērtē, ņemot vērā preču vai pakalpojumu raksturu, attiecībā uz ko līgums noslēgts, un atsaucoties uz visiem apstākļiem līguma slēgšanas brīdī, kas ar to bijuši saistīti, kā arī visiem pārējiem līguma noteikumiem vai citu līgumu, no kā tas ir atkarīgs.

2. Noteikumu negodīguma novērtējums neattiecas ne uz līguma galvenā priekšmeta definīciju, ne uz cenas un atlīdzības atbilstīgumu pakalpojumiem vai precēm, kas par to saņemtas, ciktāl šie noteikumi ir vienkāršā, skaidri saprotamā valodā.”

Šīs pašas direktīvas 5. pantā ir noteikts:

“Līgumos, kuros visi vai atsevišķi patērētājam piedāvāti noteikumi ir rakstveidā, šiem noteikumiem vienmēr jābūt sastādītiem vienkāršā, skaidri saprotamā valodā. Ja rodas šaubas par kāda noteikuma nozīmi, priekšroka dodama interpretācijai, kas ir vislabvēlīgākā patērētājam. Šos noteikumus par interpretāciju nepiemēro 7. panta 2. punktā noteikto procedūru kontekstā.”

Slovākijas Republikas tiesības

Saskaņā ar CPK 2. panta 2. punktu tiesiskā drošība ir tāds stāvoklis, kurā ikviens var pamatoti paļauties, ka viņa strīds tiks atrisināts saskaņā ar augstāko tiesu iestāžu pastāvīgo judikatūru; ja šādas pastāvīgās judikatūras nav, arī tāds stāvoklis, kurā ikviens var pamatoti paļauties, ka viņa strīds tiks atrisināts taisnīgi.

Saskaņā ar *Občiansky zákonník* (Civilkodekss) 53. panta 1. punktu patērētāju līgumos nedrīkst ietvert noteikumus, kas rada būtisku nelīdzsvarotību līguma pušu tiesībās un pienākumos par sliktu patērētājam (turpmāk tekstā – “nepieņemams noteikums”). Tas neattiecas uz līguma noteikumiem par galveno izpildījuma priekšmetu un cenas atbilstību ar nosacījumu, ka šie līguma noteikumi ir izteikti nepārprotami, skaidri un saprotami vai ja par nepieņemamiem noteikumiem ir bijusi atsevišķa apspriešanās.

Strīds pēc būtības un prejudiciālie jautājumi

2012. gada 23. maijā starp prasītāju kā patērētāju un atbildētāju banku kā kreditori tika noslēgts pa daļām atmaksājama, ar mērķi nesaistīta patēriņa kredīta līgums, saskaņā ar kuru banka izsniedza prasītājam patēriņa kredītu 9999 EUR apmērā ar šādiem nosacījumiem: gada procentu likme 16,90 %; ikmēneša maksājuma apmērs 189,14 EUR; pirmā ikmēneša kredīta maksājuma termiņš 20.[07].[2012].; ikmēneša maksājumu skaits – 120; gala kredīta atmaksas datums 20.06.2022.; GPL 19,55 %; vidējā GPL 13,80 %; kopējā atmaksājamā summa 21 926,19 EUR; kredīts tika izsniegts nekavējoties pilnā apmērā. Līgumā ir noteikta arī šāda komisijas maksa par kredīta izsniegšanu:

Maksas

1 Kredītņēmējs maksā Bankai šādas maksas

<i>Maksas nosaukums</i>	<i>Maksas apmērs EUR</i>	<i>Biežums</i>
<i>Komisijas maksa par kredīta izsniegšanu</i>	<i>169,00</i>	<i>Vienreizēja</i>
<i>Komisijas maksa par pārvaldību</i>	<i>2,99</i>	<i>Ik mēnesi</i>
<i>Maksa par kredīta apdrošināšanu</i>	<i>6,40</i>	<i>Ik mēnesi</i>

- Maksa par atgādinājumu ir 25 EUR par katru izsniegtu atgādinājumu.
- Tabulā norādītās maksas Kreditors iekasēs regulāros maksājumos atbilstīgi kredīta maksājumu biežumam un kredīta ikmēneša maksājuma samaksas termiņā.

Šajā pantā minētās maksas ir maksājamas no kredītlīguma parakstīšanas dienas, un jebkādas to izmaiņas tiek reglamentētas atbilstīgi kredītlīgumam, Kredīta nosacījumiem un Vispārējiem pārdošanas noteikumiem.

Prasītājs cēla prasību *Okresný súd Prešov* (Prešovas rajona tiesā, turpmāk tekstā – “rajona tiesa”), apgalvojot, ka ir pārkāptas viņa patērētāja tiesības. Cita starpā viņš apgalvoja, ka komisijas maksa par kredīta izsniegšanu neesot pārskatāma un esot nepieņemama, jo līgumā neesot norādīts, kāds izpildījums bija paredzēts par attiecīgu komisijas maksu.

Rajona tiesa 2022. gada 30. novembra pirmajā spriedumā norādīja, ka “*nepiekrīt viedoklim, ka no formulējuma komisijas maksa par “kredīta izsniegšanu” neizriet, par kādu izpildījumu atbildētājs to saņem. Loģiskā un gramatiskā interpretācija ļauj secināt, ka tā ir maksājama par kreditora darbībām, kas nepieciešamas līguma noslēgšanai, piemēram, par līguma un citu ar kredīta izsniegšanu saistīto dokumentu faktiski sagatavošanu*”. Tāpēc tā noraidīja prasību par komisijas maksas par kredīta izsniegšanu atzīšanu par nepieņemamu.

Pamatojoties uz apelācijas sūdzību, 2023. gada 22. augustā *Krajský súd v Prešove* (Prešovas apgabaltiesa, turpmāk tekstā – “apgabaltiesa”) atcēla rajona tiesas spriedumu daļā par komisijas maksu par kredīta izsniegšanu, cita starpā atsaucoties uz Tiesas spriedumu lietā C-224/19, kurā Tiesa norādīja: “*Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz vienpadsmito jautājumu lietā C-224/19 ir jāatbild, ka Direktīvas 93/13 3. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka starp patērētāju un finanšu iestādi noslēgta aizdevuma līguma noteikums, ar kuru patērētājam ir uzlikts pienākums maksāt komisijas maksu par kredīta izsniegšanu, var radīt ievērojamu nelīdzsvarotību no līguma izrietošajās pušu tiesībās un pienākumos par sliktu patērētājam, neievērojot labas ticības prasību, ja finanšu iestāde nepierāda, ka šī komisijas maksa atbilst faktiski sniegtiem pakalpojumiem un tās veiktām izmaksām, un tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai*”.

Ar 2023. gada 27. oktobra otro spriedumu rajona tiesa vēlreiz noraidīja prasību par komisijas maksas par kredīta izsniegšanu atzīšanu par nepieņemamu. Rajona tiesa pamatoja apelācijas instances tiesas juridiskā viedokļa neatbalstīšanu ar to, ka līdzīgu tiesību jautājumu jau bija izlēmusi *Najvyšší súd Slovenskej republiky* (Slovākijas Republikas Augstākā tiesa, Slovākija, turpmāk tekstā – “Augstākā tiesa”) un ka Augstākās tiesas nolēmums bija kļuvis par daļu no pastāvīgās judikatūras, kas ir saistoša visām tiesām. Runa ir par Augstākās tiesas spriedumu 7Cdo/294/2019 [..]. Tāpat rajona tiesa atsaucās uz Tiesas spriedumu C-621/[17], no kura izriet, ka nav nepieciešams norādīt konkrētus pakalpojumus, par kuriem

tiek iekasētas šīs maksas, bet ir būtiski, lai šie līguma noteikumi būtu skaidri un saprotami formulēti līgumā.

Pamatojoties uz prasītāja apelācijas sūdzību, apelācijas instances tiesa izvērtē attiecīgo komisijas maksu par kredīta izsniegšanu. Apelācijas instances tiesa apšaubā rajona tiesas secinājumus par komisijas maksas par kredīta izsniegšanu pārskatāmību, jo rajona tiesa būtībā balstījās tikai uz komisijas maksas nosaukumu, neiedziļinoties tās aprēķināšanas mehānismā un ar to saistītā pakalpojuma priekšmetā. Tomēr problēma ir tāda, ka rajona tiesa lēma, pamatojoties uz *Zbierka súdnych rozhodnutí* (tiesu nolēmumu krājumā) publicēto Augstākās tiesas nolēmumu, kurš ir saistošs visām tiesām (CPK 2. pants).

Augstākā tiesa spriedumā 7Cdo/294/2019 atzina:

13. *Atbilstīgi Tiesas 2019. gada 3. oktobra spriedumam C-621/17 "Direktīvas 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos 4. panta 2. punkts un 5. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka prasība, saskaņā ar kuru līguma noteikumam ir jābūt formulētam vienkāršā, skaidri saprotamā valodā, nenozīmē, ka pamatlietā aplūkotojos aizdevuma līgumā ar patērētāju ietvertajos līguma noteikumos, kuri nav tikuši atsevišķi apspriesti un kuros ir precīzi noteikts patērētājam sedzamās pārvaldības izmaksas un komisijas maksas par kredīta izsniegšanu apmērs, aprēķināšanas metode un to iekasēšanas termiņš, ir jāatspoguļo arī visi pakalpojumi, par kuru sniegšanu tiek iekasētas attiecīgās summas".*

14. *Apelācijas instances tiesa norāda, ka no attiecīgās komisijas maksas nosaukuma izriet, ka tā ir komisijas maksa par kredīta izsniegšanu, t.i., par kreditora darbībām, kas ir nepieciešamas līguma noslēgšanai un ir tā iekšējais jautājums un daļa no tā izmaksām, proti, par kreditora darbībām, kas saistītas ar kredīta izsniegšanu, piemēram, par līguma sagatavošanu un tā noslēgšanu utt. Tādējādi komisijas maksa par kredīta izsniegšanu ir cena par kreditora sniegtu pakalpojumu, kurā piemērojāmību pieļauj Likums par kredītu piešķiršanu Nr. 129/2010 Z.z., un šī iespēja izriet arī no Tiesas judikatūras. Tādējādi saistībā ar apspriešanos par komisijas maksu par kredīta izsniegšanu nevar secināt, ka pastāv negodīgs līguma noteikums.*

15. *Nav mazsvarīgi, ka tieši apelācijas sūdzības iesniedzējam, kurš varēja izvērtēt līguma ekonomiskās sekas, bija jāizlemj, vai to noslēgt, un – ja viņš uzskatīja, ka komisijas maksa par kredīta izsniegšanu, kas Līgumā bija izteikta konkrēti, skaidri un saprotami –, ir augsta, nekas neliedza viņam vērsties pie cita uzņēmēja. Apelācijas instances tiesas ieskatā, nav pieļaujams, ka apelācijas sūdzības iesniedzējs, kurš jau iepriekš zināja, ka viņam būs jāmaksā komisijas maksa par kredīta izsniegšanu, un vienlaikus zināja komisijas maksas apmēru, tomēr noslēdza līgumu, t.i., piekrita komisijas maksai un tās apmēram, bet pēc tam uzskatīja, ka komisijas maksa ir nepieņemams līguma noteikums.*

Apelācijas instances tiesa uzskata, ka Augstākās tiesas un līdz ar to arī rajona tiesas nostāja var būt pretrunā Tiesas judikatūrai, it īpaši spriedumiem C-224/19 un C-565/21. Izmaiņas interpretācijā var būt sagaidāmas arī pēc sprieduma pasludināšanas lietā C-300/23.

Apelācijas instances tiesa galvenokārt apstrīd Augstākās tiesas nostāju, ka pakalpojums, kas ir saistīts ar komisijas maksu par kredīta izsniegšanu, ir bankas iekšējais jautājums. Iesniedzējtiesa uzskata, ka tas ir tieši pretēji pārredzamībai, jo termins “*iekšējs*” norāda, ka tas ir jautājums, kas skar tikai banku, kas nepārprotami kaitē pārredzamībai.

Apgabaltiesa arī apšauba, ka tieši tiesai, nevis kreditoram ir jāidentificē pakalpojums, kas saistīts ar komisijas maksu par kredīta izsniegšanu, izmantojot parauga aprēķinu (“...utt.”). Tā kā saskaņā ar Tiesas judikatūru līguma noteikums ir jāvērtē atbilstoši situācijai līguma noslēgšanas brīdī, ir būtiski, lai patērētājam līguma noslēgšanas brīdī būtu iespēja izlemt, vai viņš vēlas maksāt par pakalpojumu, un tādēļ viņam tas ir jāzina.

Apelācijas instances tiesa atzīst, ka arī komisijas maksas nosaukums kopā ar visa līguma kontekstu var daudz ko liecināt par pakalpojuma priekšmetu, taču tā ir pārliecināta, ka komisijas maksas nosaukums ir tikai viena no norādēm par pakalpojuma priekšmetu.

Tiesa jau ir lēmusi, ka, izvērtējot nepienemamību, uzmanība jāpievērš tam, vai maksa nepārklājas ar kādu citu līguma noteikumu. Apgabaltiesa īpaši bažījas par rajona tiesas argumentu, ka gadījumā, ja kredīta maksa nebūtu spēkā, banka būtu spiesta palielināt procentu likmi (“*Jāatzīmē, ka banka, noslēdzot kredītlīgumu, aprēķināja, ka tās ienākumi būs procenti un komisijas maksas; ja tā būtu rēķinājusies tikai ar procentu ienākumiem, tas neapšaubāmi būtu atspoguļojies procentu likmē.*” – 2023. gada 27. oktobra sprieduma 1 ICsp/72/2022–463 59. punkts).

Apgabaltiesai ir šaubas, vai Augstākā tiesa ir piešķirusi kādu nozīmi faktiskajam pakalpojumam, kas saistīts ar komisijas maksu par kredīta izsniegšanu. Tāpēc šķiet būtisks prejudiciālais jautājums par pakalpojuma, kas saistīts ar bankas komisijas maksu, izmaksu nozīmīgumu un to segšanas pienākumu. Ir vispārpieņemts, ka patērētāji paši vai ar savu juristu palīdzību varētu daudz lētāk sastādīt kredītlīgumu, tostarp formulēt bankas nosacījumus. Tomēr patstāvīga līgumu sastādīšana apdraudētu visu Direktīvā 93/13 paredzēto aizsardzības doktrīnu, jo tās pamatā ir aizsardzība pret negodīgiem noteikumiem, par kuriem nav bijusi atsevišķa apspriešanās.

Tāpēc šķiet svarīgi precizēt judikatūru attiecībā uz zināšanām par faktisko izpildījumu un faktisko pakalpojuma priekšmetu, kas patērētājam jāsedz ar komisijas maksu. Iepriekš izklāstīto apsvērumu kontekstā ir būtisks arī jautājums par to, vai patērētājam būtu jāuzņemas visas izmaksas par pakalpojumu, kurš turklāt ir pašas bankas interesēs. Patērētājs ir ieinteresēts saņemt kredītu, bet

banka ir ieinteresēta saņemt procentus par kredītu, tāpēc jautājumu par līdzdalību ar kredīta izsniegšanas komisijas maksu saistīto pakalpojumu izmaksās varētu risināt Tiesa.

[..] [prejudiciālo jautājumu atkārtojums] [..] [Norāde par pārsūdzības iespējām]

[..]

[Paraksti]

[..]

DARBBA VERSIJA